

Sikurezza online

SUGGERIMENTI GHAT-TFAL U T-TEENAGERS

Kun af id-drittijiet tiegħek – ftakar li għandek id-dritt li tkun sikur u rispettati online.

Kun gentili ma' persuni oħra online – il-media soċjali u l-gaming għandhom ikunu esperjenza pożittiva għal kulhadd. Tratta lil oħrajn birrispett li tixxerxa qabel trattat bih.

Aħseb qabel tippowstja – ir-ritratti, il-videos u l-kummenti jistgħu jibqgħu online għal dejjem. Ixxerxa issa biss dak li tkun komdu li oħrajn jarawh snin wara.

Ipotegi l-informazzjoni personali tiegħek – tixxerxa dettalji private bħal ismek sħiħ, l-indirizz, l-iskola, in-numru tat-telefon, il-passwords, jew il-lokazzjoni live online.

Ftakar li l-IA hija għodda, mhux persuna ta' vera – L-AI tista' tagħmel żbalji u toħloq informazzjoni falza, immaġnijiet, videos, vuċijiet u messaġġi fake.

Iċċekkja qabel tafda jew tixxerxa – mhux kull haġa online hija vera. Dejjem iddubita informazzjoni, speċjalment stejjer, videos, jew messaġġi sorprendenti, u iċċekkja s-sorsi affidabbli qabel tixxerxa.

Irrikonoxxi l-periklu – ieqaf u aħseb dwar talbiet strambi minn "ħbieb ta' ħbieb", offerti "sbieħ wisq biex ikunu veri", jew messaġġi li jipprovaw jagħmlulek pressjoni biex tiegħu deċiżjoni.

Taċċettax ritratti jew talbiet biex tiċċettja minn strangers – jekk tiddubita l-età jew l-identità ta' persuna, saqsi lil adult jicċekkja min hu (jew għidilhom li "il-papa/il-mama qiegħed f'idej" u ara r-reazzjoni tagħhom).

Uża s-settings tal-privatezza u tas-sigurtà – żomm il-kontijiet tiegħek privati, uża passwords b'saħħithom u ixgħel il-karatteristiċi tas-sigurtà addizzjonali kull meta jkun possibbli.

Tixxerxa immaġnijiet privati – qatt tixxerxa ritratti jew vidjos intimi, anki jekk xi hadd jagħmlulek pressjoni (speċjalment jekk tkun taħt it-18-il sena). Ladarba xxerxat, huma jkunu lil hinn mill-kontroll tiegħek.

Ibblokkja, irrapporta u żomm l-evidenza – jekk xi hadd online qed jintimidak, jiskemmjak, jheddek jew iġiegħlek tħossok skomdu, irrapportah u imblokkah, u żomm l-iscreenshots jew il-messaġġi.

Għid lil adult li tafda fih jekk xi haġa tinħass hażina – mintix qed tkun stupidu u ma tispiċċax fl-inkwiet għax titlob l-għajnuna.

Għin biex tagħmel l-internet post sikur – tgħallim kif jaħdmu l-apps, il-logħob, il-websites, l-algoritmi u l-IA, u għin lill-oħrajn ikunu sikuri wkoll.

Uża l-vuċi tiegħek – involvi ruħek u sawwar il-future tad-dinja diġitali.

